

מסורת הש"ס

16 (שבת פתח: 3) רש"י האמר, (ג) (ר"ה ד: וס"ן), (ד) (שבת סג:), (ה) ווע"ע מוס' ע"ז יט. ד"ה הנה ותוס' שביעות לה. ד"ה באלף), (ו) (רשנ"ס רש"י), (ז) ווע"י מוס' יומא כה. ד"ה טטל, (ח) (ג"ל ומגנעות מפשה להס'),

תורה אור השלם

- השמים שמים לוי וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם; תהלים קטו טז
- וַיֵּרֶד יי על הַר סיני אֶל רֹאשׁ הָהָר וַיְקַרְא יי לְמֹשֶׁה אֶל רֹאשׁ הָהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה: שמות יט כ
- וַעֲמַדוּ רִגְלֵיכֶם בַּיּוֹם הַהוּא עַל הָר הַהוּתִים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יְרֵחוֹשֶׁם מִפְּדִים וּבִקְעֵה הַר הַזֵּהיִתִּים מִחֻצֵי מִןְהָר וְהָקָה יָזֵא הָדֹלָה מֵאֵד וּמֵשׁ חֲצִי הָהָר צִפּוֹנָה וְחֻצֵּי נֶגְבָּה: וזכריה יד ד
- וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וַיְקַרְא אֵלָיו יי מִן הָהָר לֵאמֹר כֹּה יִשְׁמְרֶם לְבֵית יַעֲקֹב וְתִגִּיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

- וַיְהִי הַמָּדָה הַלְכִים שמות יט ג
- מֵאֲחֻז פְּנֵי כֶסֶף פְּרִשׁוֹ בְּאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכְּפֹרֶת קִדְמָה וּלְפָנֶי הַכְּפֹרֶת יוֹהֵ שֶׁבַע פָּעֻמִּים מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ: ויקרא טז טז

- מליכים ב ב יא
- מֵאֲחֻז פְּנֵי כֶסֶף פְּרִשׁוֹ עָלָיו עֲנָנוֹ: איוב כו ט
- וַיָּעֻזוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמוֹתִים וַחֲצִי אֲרָבוֹ וְאֶמְקָה וַחֲצִי רַחְבּוֹ וְאֶמְקָה וַחֲצִי קִמְחוֹ: שמות כה י
- וַיַּעֲשִׂיתָ לוֹ מִסְכָּרֶת טַחַם קִרְבִּיב וַיַּעֲשִׂיתָ זֶר וְקִבֵּ לְמִסְכָּרָתוֹ קִרְבִּיב: שמות כה כה

- וְלָקַח מִדֶּם הַדָּם וְהָרָה בְּאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכְּפֹרֶת קִדְמָה וּלְפָנֶי הַכְּפֹרֶת יוֹהֵ שֶׁבַע פָּעֻמִּים מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ: ויקרא טז טז

מוסף רש"י

תפשת מרובה לא תפשת. כל מקום שחמלא שני דרכים אחד מופש מרובה ואחד מופש מועט, טוב לך לתפוש את המועט, שאפילו היה לך לתפוש את המרובה ותפשות את המועט תפסיקת תפסיה, שיש בכלל המרובה המועט, אבל אם תתפוש המרובה והיה לך לתפוש המועט, תמאלת שתפשת שלא כדת (תניגה יז. וכתנ"י ערבין ד: ודאה חולין קלת. הובא בסוּפא רש"י ד"ה ד:).
י"ד ה"א מלמעלה וקדש למ"ד מלמטה. כלומר השם שלם כשיטה עליונה וקדש למ"ד כשיטה תחתונה, שלא להקדים שאר אותיות למעלה מן השם, מאחר ששני שיטין היו, ויבניו הלו שונה קודש לה' למעלה (י"ל: קודש מלמעלה לה' מלמעלה. מסוה"ש) והיא הלא (שבת טז:).

וסניא מעולם לא ירדה שכינה למטה. וקרא כתיב דעל כפורת ירד ש"מ למעלה מעשרה מייפסקא רשותא: **למעלה מעשרה טפחים.**

מירוצא הוא: שפירש שדי מויו שנינו. פרשו נוטריקון קא דריש: **מדס קומתה לא נתנה.** מדת עוביה היא קומתה שהיא היתה לארון ככסוי תיבה: **מסגרת.** שפה כעין לבזבזין סביב השלחן: **ספשה מרובה** כו'. כל דבר שמשמעו מרובה ומועט אם תפשת את המועט ויא תפשת דבזייר מהכי לא משמע ואם ימנא שהיה לך לתפוש המרובה הרי הוסיפו לך ולא נטלו ממה שצידך כלום ואם תפשת המרובה לא תפשת שאתה נראה כשקרן דבדריך ושאת המועט יש לך לתפוש ואתה הרבית לתפוש חסרו לך מממה שצידך והיינו לא תפשת אבל כשתתפוש המועט אם יוסיפו טוב ואם לאו מה שתפשת תפשת ומשל הוא: **ונילף מליץ.** שהוא מועט ממסגרת: **קדש למ"ד מלמטה** גרסינן: **אני ראיסיו דרומי.** שהכניסוהו לאוצר המלך כדאמרינן צמעילה (דף יז:): **צבן תלמיין:** **ספשיט.** מלבוש לאדם: **מור.** של ארון או של מונח או של מסגרת. זר אינו כלי חסר מיקון כלי לקשטו: **מסגרת נמי כלה** **למימר.** אדיליף מינה נילף מור: **ואין פניס.** של אדם פחומין מטפח: **צב**

לא תפשת ^(א) **תפשת מועט תפשת ונילף מציץ דתניא** ^(א) **ציץ דומה כמין טם של זהב ורחב ב' אצבעות ומוקף מאוזן לאזן וכתוב עליו ב' שיטין יו"ד ה"א מלמעלה וקדש למ"ד מלמטה וא"ר אליעזר בר' יוסי אני ראיתיו ברומי וכתוב עליו קדש לה' בשיטה אחת דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מתכשיט ונילף מור דאמר מר זר מושהו דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מזהכשר כלי אי הכי מסגרת נמי הכשר כלי הוא מסגרתו למטה היתה הניחא למאן דאמר מסגרתו למטה היתה אלא למאן דאמר מסגרתו למעלה היתה מאי איכא למימר האי הכשר כלי הוא אלא דנין דבר שנתנה בו תורה מדה מדבר שנתנה בו תורה מדה ואל יוכיחו ציץ וזר שלא נתנה בהן תורה מדה כלל רב הונא אמר מהכא **על פני הכפורת קרמה ואין פנים פחות ממפח ואימא כאפי דבר****

דמיציעא לן בטבולא המתהפכת היינו משום דמשמשת את האדם ומשמשי משמשי אדם כדתניא בתורת כהנים פרשת ויחי ציוס השמיני כלי עץ יכול אף הסולם והקולב והנחותא והמנורה ת"ל מכל כלי עץ ולא כל כלי עץ יכול שאני מוציא את השלחן ואת הטבולא ואת הדולבקי ת"ל כל כלי ריבה מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ומיעט ת"ל שק מה שק מיוחד שמשמש אדם ואת משמשי אדם אף אני מרבה את השלחן ואת הטבולא ואת הדולבקי שמשמש אדם ואת משמשי אדם ומוציא אני את הסולם שמשמש אדם ואינו משמש את משמשי אדם וקולב והנחותא והמנורה שמשמש את משמשי אדם ואינו משמש אדם ועל כרחין ראוין למדרס מיירי מדלא נקט מטה כסא וספקל ועוד דהוי מני לרצויניהו ממשכב וכשאין להם בית קיבול נמי מיירי מדלא קאמר מה שק מיטלטל מלא וריקן ומיציעא לן צמנחות (סס) אי דרשה גמור' או אסמכתא צעלמא משום דעל כרחין אפילו למ"ד מסגרתו למטה אע"פ שכל הדרשות נריכות ההיא דת"כ לרצויי משמשי אדם ומשמשי משמשי אדם והשלחן הטהור אנטריך ללמד שמגביהין אותו לעולי רגלים מ"מ לענין טבולא לאו דרשה גמורה דטבולא המתהפכת נפקא לן משלחן הטהור והשתא דף של נחתומין דפשיטא לן שהיא מדרבנן אינה משמשת אדם ומשמשי אדם והא דמשמע בכל דוכתא דפשוטי כלי עץ אפילו טומאה דרבנן לית צהו כדמשמע צריש חולין (דף ג. וסס) דקאמר טמא צמוקדשין שבדק קרומית של קנה ושחט צה ועל כורחין כשעשאה כלי מיירי דעולה טעונה כלי וצפ' צכל מערבין (עירובין דף לא.) דשקיל ליה צפשוטי כלי עץ וצפרק כל הכלים (שבת דף קכג:): גצי קנה של ויתיס דפריך צגמרא פשוטי כלי עץ הוא וצפ"ק דשבת (דף טז.) כלי עץ וחוכית פשוטיהן טהורין אפילו מדרבנן דומיא דכלי זכוכית ולקמן בפירקין (דף יב:): דאמר סיככה צחלים זכרים כשירה ואי מקבלי טומאה אפילו מדרבנן הוו פסולין לסיוך דאפילו מטלניות שאין צבן שלם על שלש ואניני פשתן פסלינן אף על גב דלא מקבלי טומאה כל הני לא דמו לדף של נחתום מחמת שהדפין רחבין וראוי להניח עליהן דצר גזרו עליהן דדמו לבית קיבול כדפירש צקונטרס צמנחות (דף יז:): דמהאי טעמא טמאה טבולא המתהפכת מדאורייתא למ"ד מסגרתו למטה היתה ואי הוה מני למימר דף של נחתומין הוה כטבולא המשמשת אדם ומשמשי אדם כל שכן דיחא טפי דלא דמו לכל הני דאפילו מדרבנן טהורין:

ואל יוכיח ציץ וזר שלא נתנה בהן תורה מדה. והא דאמר לעיל דליץ רחצ שתי אצבעות אין זה אלא מדרבנן משום דכתיב (שמות כה) על מנחו שיעור מנחו וסתם מנח רוחצ שתי אצבעות ומיהו ריב"א מפרש **י** האץ היה מונח צראה משום דקשיא ליה מאי שנא גבי כהן גדול דקראה מלנפת כדכתיב (שם כט) ושמת המלנפת על ראשו וכתבי (ויקרא טז) וצמלנפת צד ילנף ואמר פ"ק דגיטין (דף ג. וסס) בזמן שהמלנפת צראה כהן גדול תהא עטרה צראה כל אדם וצכהן הדיוט קראה מגנצות כדכתיב (שמות כה) **י** (ועשית להם מגנצות) אלא ודאי משונות היו זו מזו דשל כהן הדיוט גדולה משל כהן גדול שהלץ היה דוחה אותה וכן התפלין כדאמרינן צפרק שני דצבחים (דף יט.) שערו היה נראה צין ציץ למלנפת ששם מניח תפלין וכהן הדיוט אע"ג דהוה ליה נמי תפלין היה יכול להניחם צמקום שכהן גדול מניח את הציץ

סוכה פרק ראשון סוכה

ה.

עין משפט נר מצוה

לג א מיי פ"ט מהלכות כלי המקדש הלכה א סמג עשין קעג:

רבינו חננאל

ותניא ר' יוסי אומר מעולם לא יירדה שכינה למטה. ולא, והכתיב וירד ה' על הר סיני, והא כתיב ועמדו רגליו ביום ההוא. ושנינו, למעלה מעשרה טפחים. ולא עלו משה ואליהו למרום, והכתיב ומשה עלה אל האלהים, וכתבי ויעל אליהו בסערה השמים, ושנינו, למטה מעשרה. והכתיב מאחו פני כסא פרשו עליו עננו, ומאחו פני כסא, מכלל שיש שם אחיות יד. ושנינו שרבב לו הכסא ואחו בו, אבל משה לא וחצי קומתו, כל אמה ו' טפחים נמצא קומת הארון כ' טפחים, אלא [כפורת] מנא לן. ואסיקנא יליף מכל מקום מאחו פני כסא, והוא המסגרת, דכתיב ועשית לו מסגרת טפח. ואקשינן מקיף מאוזן לאזן וכתוב עליו שתי שיטין יידיה' למעלה וקודש למ"ד למטה, ואמר רבי יוסי אני ראיתיו ברומי וכתוב עליו קודש לה' בשיטה אחת. ודחינן ציץ וזר מתכשיטין, ואין דנין כלי מחכשיט. ואפילו למ"ד מסגרתו למעלה היתה מוכשר כלי הוא, מכל מקום נתנה תורה בעיקר השלחן מדה, ונתנה תורה בעיקר הארון מדה ודומה זה לזה, לאפוקי ציץ וזר דלא נתנה תורה בהן מדה כלל. רב הונא אמר כפורת טפח מהכא, דכתיב על פני הכפורת קרמה,

ה.

ין"ך ה"א מלמעלה. אע"פ שיו"ד ה"א שם גמור אין זה הוגה שם צלותיותיו אם מוזכר שמי אותיות כיון דאינו מוזכרים לשם שם שלם ועוד ההוגה שם צלותיותיו פירש צקונטרס שדורש אותיות של שם צן ארבעים ושתים ואעפ"כ מזהרין בכל השמותיס): **קדש לצי"ד מלמטה.** י"מ למטה ממש זה למעלה מזה ולא מיסתבר דלין זה כדכך קריאתו אלא יש לפרש זה שלא כנגד זה קדש למ"ד צחיתל שטיה התחמונה וסס צסוף שטיה עליונה:

מסגרתו למטה חיתה. משמע מכאן דלדידיה לא היתה מסגרת הכשר כלי שלא היתה מסגרת צשלחן אלא צרגל היתה מונחת צראה ודף השלחן מונחת עליה ולא כמו שמפרש ר"ם דלמאן דאמר למטה היתה מחוברת נמי צשלחן משום דקשי' ליה הא דאמר ר' יוחנן צפרק שמי הלחם (צמנחות דף יז:):

למאן דאמר למטה היתה טבולא המתהפכת טמאה וצפרק אלו מומין (צטורות דף לח.) לא משכחת טומאה דאורייתא לאין לו תוך צכלי שטף אלא צהנן דחזו למדרסות וצפרק המוכר את הצית (צ"צ דף סו.) גצי דף של נחתומין מסקינן שאני פשוטי כלי עץ דרבנן ולא מיסתבר למימר דאתא כמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה דלהוא נמי אמר צמנחות (דף יז:): טבולא המתהפכת מיצעי ומתוך כך היה דוחק רצינו סס דלמאן דאמר מסגרתו למטה היתה היה לה בית קיבול מלמעלה והיינו מתהפכת שאם מלמעלה ולכן טמאה טפי משאר פשוטי כלי עץ זה לא יתכן כדמוכח הכא וצריך לומר דהא דאמרינן גצי דף של נחתומין דרבנן היינו כמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה מדרבנן טמאה ומדאורייתא מיצעי ור' אליעזר דמיקל משום דשמא מדאורייתא טהורה א"נ הוה שנויא דפ' המוכר את הצית דלא כרבי יוחנן ומסקנא לא קאי וכן פירש סס רצנ"א) דההיא מסקנא לא קיימא ועוד י"ל דהא

דמיציעא לן בטבולא המתהפכת היינו משום דמשמשת את האדם ומשמשי משמשי אדם כדתניא בתורת כהנים פרשת ויחי ציוס השמיני כלי עץ יכול אף הסולם והקולב והנחותא והמנורה ת"ל מכל כלי עץ ולא כל כלי עץ יכול שאני מוציא את השלחן ואת הטבולא ואת הדולבקי ת"ל כל כלי ריבה מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ומיעט ת"ל שק מה שק מיוחד שמשמש אדם ואת משמשי אדם אף אני מרבה את השלחן ואת הטבולא ואת הדולבקי שמשמש אדם ואת משמשי אדם ומוציא אני את הסולם שמשמש אדם ואינו משמש את משמשי אדם וקולב והנחותא והמנורה שמשמש את משמשי אדם ואינו משמש אדם ועל כרחין ראוין למדרס מיירי מדלא נקט מטה כסא וספקל ועוד דהוי מני לרצויניהו ממשכב וכשאין להם בית קיבול נמי מיירי מדלא קאמר מה שק מיטלטל מלא וריקן ומיציעא לן צמנחות (סס) אי דרשה גמור' או אסמכתא צעלמא משום דעל כרחין אפילו למ"ד מסגרתו למטה אע"פ שכל הדרשות נריכות ההיא דת"כ לרצויי משמשי אדם ומשמשי משמשי אדם והשלחן הטהור אנטריך ללמד שמגביהין אותו לעולי רגלים מ"מ לענין טבולא לאו דרשה גמורה דטבולא המתהפכת נפקא לן משלחן הטהור והשתא דף של נחתומין דפשיטא לן שהיא מדרבנן אינה משמשת אדם ומשמשי אדם והא דמשמע בכל דוכתא דפשוטי כלי עץ אפילו טומאה דרבנן לית צהו כדמשמע צריש חולין (דף ג. וסס) דקאמר טמא צמוקדשין שבדק קרומית של קנה ושחט צה ועל כורחין כשעשאה כלי מיירי דעולה טעונה כלי וצפ' צכל מערבין (עירובין דף לא.) דשקיל ליה צפשוטי כלי עץ וצפרק כל הכלים (שבת דף קכג:): גצי קנה של ויתיס דפריך צגמרא פשוטי כלי עץ הוא וצפ"ק דשבת (דף טז.) כלי עץ וחוכית פשוטיהן טהורין אפילו מדרבנן דומיא דכלי זכוכית ולקמן בפירקין (דף יב:): דאמר סיככה צחלים זכרים כשירה ואי מקבלי טומאה אפילו מדרבנן הוו פסולין לסיוך דאפילו מטלניות שאין צבן שלם על שלש ואניני פשתן פסלינן אף על גב דלא מקבלי טומאה כל הני לא דמו לדף של נחתום מחמת שהדפין רחבין וראוי להניח עליהן דצר גזרו עליהן דדמו לבית קיבול כדפירש צקונטרס צמנחות (דף יז:): דמהאי טעמא טמאה טבולא המתהפכת מדאורייתא למ"ד מסגרתו למטה היתה ואי הוה מני למימר דף של נחתומין הוה כטבולא המשמשת אדם ומשמשי אדם כל שכן דיחא טפי דלא דמו לכל הני דאפילו מדרבנן טהורין:

ואל יוכיח ציץ וזר שלא נתנה בהן תורה מדה. והא דאמר לעיל דליץ רחצ שתי אצבעות אין זה אלא מדרבנן משום דכתיב (שמות כה) על מנחו שיעור מנחו וסתם מנח רוחצ שתי אצבעות ומיהו ריב"א מפרש **י** האץ היה מונח צראה משום דקשיא ליה מאי שנא גבי כהן גדול דקראה מלנפת כדכתיב (שם כט) ושמת המלנפת על ראשו וכתבי (ויקרא טז) וצמלנפת צד ילנף ואמר פ"ק דגיטין (דף ג. וסס) בזמן שהמלנפת צראה כהן גדול תהא עטרה צראה כל אדם וצכהן הדיוט קראה מגנצות כדכתיב (שמות כה) **י** (ועשית להם מגנצות) אלא ודאי משונות היו זו מזו דשל כהן הדיוט גדולה משל כהן גדול שהלץ היה דוחה אותה וכן התפלין כדאמרינן צפרק שני דצבחים (דף יט.) שערו היה נראה צין ציץ למלנפת ששם מניח תפלין וכהן הדיוט אע"ג דהוה ליה נמי תפלין היה יכול להניחם צמקום שכהן גדול מניח את הציץ